

خلاصه مدیریتی

تعهدات حقوق بین الملل بشر و اقدام‌های ایران در پیشگیری از شیوع کرونا در زندان‌ها

■ امیر بی پروا

بر سلامت زندانیان است که حقوق بین الملل بشر این تعهد را بر دولت‌ها الزام آور ساخته است تا در اجرای این تعهد، سلامت کلیه زندانیان را تضمین نماید. انجام هر اقدامی برای تضمین حق بر سلامت نمی تواند مانعی برای حقوق دیگری چون حق بر غذا، حق بر پوشاک، دسترسی به وکیل یا پزشک شود.

ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده ۱۲ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حق بر سلامت را برای همه افراد بدون تبعیض شناسایی می کند و دولت‌ها به موجب این اسناد الزام آور و حقوق بین الملل عرفی برای تضمین حق بر سلامت، مکلف به انجام اقدامات پزشکی و درمانی و فراهم کردن امکانات برای پیشگیری از بیماری کرونا در زندان‌ها و درمان زندانیان در صورت ابتلا هستند. این در حالی است که جمهوری اسلامی ایران از ابتدای کشف و شناسایی کرونا اقدام‌های گسترده‌ای در زمینه کنترل و مدیریت شیوع این ویروس، برای حفاظت از همه شهروندان از جمله چند میلیون اتباع خارجی مقیم ایران انجام داده است.

قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران بر اساس مسئولیت خود در پرتو تعالیم دینی برای بسط عدالت و صیانت از کرامت انسانی از آغاز شیوع ویروس کرونا، برای حفاظت از سلامت زندانیان سیاست «پیشگیری از این بیماری منحوس را در زندان‌ها» اتخاذ و به حدود ۱۰۰ هزار زندانی مرخصی اعطا کرد که از جمله بی نظیرترین اقدامات قوه قضائیه در سطح جهان است.

ماندلا، فراهم ساختن امکانات پزشکی و درمانی برای پیشگیری از بیماری و درمان بیماران را در زندان‌های سراسر جهان و تمام زندانیان ضروری می داند. برای اجرای این تعهد بین الملل و تضمین حق بشری حق بر سلامت و به منظور حمایت از زندانیان برای دولت‌ها ضروری است که در چارچوب حقوق ملی خود و با رعایت استانداردهای حق بشری اقداماتی به شرح ذیل انجام شود:

- کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها از روش‌هایی مانند عفو، اعطای مرخصی به زندانیان، مجازات‌های جایگزین، تبدیل مجازات و تعلیق مجازات؛
 - توجه ویژه به وضعیت زندانیان کهن سال، زنان، کودکان و زندانیان دارای بیماری‌های پرریسک و فراهم ساختن امکان آزادی و ایزوله آن‌ها؛
 - پاک سازی محیط زندان از طریق ضدعفونی کامل؛
 - فراهم کردن امکان فاصله گذاری و ایزوله افراد برای پیشگیری از بیماری و ابتلا؛
 - در دسترس بودن دارو و امکانات پزشکی در محیط زندان و انجام آزمایش‌های بالینی برای تشخیص بیماری؛
 - اعزام افراد بیمار به مراکز درمانی و بیمارستان‌ها جهت درمان.
- اقدامات اشاره شده همه به منظور اعمال حق

مقارن با شیوع ویروس کرونا در سطح همه گیری جهانی، حمایت از افراد و گروه‌های خاص یکی از موضوعاتی است که جامعه جهانی برای مقابله با این بیماری باید توجه ویژه‌ای به آن داشته باشد. کودکان، زنان، افراد آسیب پذیر و زندانیان نمونه‌هایی از این گروه‌ها هستند.

زندان‌ها به اقتضای وضعیت زندان‌ها و تراکم جمعیت در فضایی بسته قرار دارند و امکان فاصله گذاری و ایزوله در بین آن‌ها سخت و دسترسی به دارو و امکانات پزشکی در زندان‌ها نسبت به محیط‌های دیگر کمتر است؛ بنابراین ضرورت دارد که برای پیشگیری از شیوع بیماری کووید-۱۹ در زندان و مراقبت از زندانیان مبتلا به این بیماری حمایت‌های خاصی صورت بگیرد.

مبنای این تعهد، «حقوق بین الملل بشر» است که به موجب آن دولت‌ها در راستای تعهد بین المللی خود نسبت به «حق بر سلامت» باید اقدامات لازم را در پیشگیری از بیماری و درمان افراد و حمایت از افراد در معرض خطر انجام دهند. به موجب «ماده ۱۲» میثاق حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، دولت‌ها برای پیشگیری از شیوع انواع بیماری‌های مسری متعهد هستند و به موجب همین میثاق به درمان بیماران تعهد دارند و باید با به کارگیری ظرفیت‌های خود، تمام اقدامات لازم را در این زمینه انجام دهند. قواعد «حداقل استانداردهای رفتار با زندانیان» مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد و قواعد «نلسون